

napig a gyűrűt a megvilágított oldaláról láthattuk. Ez a felbontás több, mint tizszerese volt a távcsővem két pontra vonatkoztatott felbontásának.

Igaz, hogy hasonló látványban csak 16 év múlva lesz részünk, de pl. az ismert átmérőjű jupiterholdaknak a bolygóra vetett árnyéka továbbra is jó, - nem csillogó vizsgálóábraként használható.

Fazakas József
Budapest

.....

Az éjszakai égbolt derültség-vizsgálata

Egyszerű becsléssel is értékes lehet az éjszakai égbolt fedettségére vonatkozó észlelési program, ha rendszeresen és gondosan végezzük.

Az éjszakai ég állapota háromféle lehet:

Derült /jele=D/. Ekkor a besötétedéstől pirkadatig tartó ideig az ég felhőtlen. Sem átvonuló, sem tartósan lévő felhő, sem erősebb pára nincsen. /Oszló Kondenzcsikok, gyenge pára, kicsi és időszakos felhőfoszlányok megengedhetők/. Az amatőr csillagászati munkát nem hátráltatja semmi. Az ég laikusok számára teljesen felhőtlennek tűnik.

Borult /jele=B/. Ekkor az éjszaka folyamán az ég tartósan fedett. Függetlenül attól, hogy vonuló felhőzet, álló felhőzet, vagy sűrű köd okozza, csillagok nem tűnhetnek fel. Semmiféle észlelés nem végezhető. Ha a Hold- és csak az- homályosan áttetszik a felhőzetten, akkor is B az idő.

Felhős /jele=F/. Amikor sem D, sem B jelzést nem érdemel az ég. Tehát, ha a felhős égen néha csillagok tűnnek fel, avagy a felhőtlen égre felhők vonulnak. Esetleg, ha reggel a derült ég ellenére csapadékot találunk. F-es éjjeleken részben végezhető megfigyelési munka, vagy az ég egyes részein, vagy

időben határoltan.

Fontos, hogy a fenti - szigorúnak tűnő - kritériumokhoz ragaszkodva, rendszeresen vizsgáljuk a lakóhelyünkön uralkodó légköri viszonyokat. Az éjszakára vonatkozó jelzést mindig másnap reggel jegyezzük fel. Ha elutazunk otthonról, kérjük meg a család többi tagját, hogy kísérelje figyelemmel az időjárást. Példaképpen leírom a saját megfigyeléseimet:

52 hónapon át /1975.okt.1.-1980.febr.1. között/ 1584 éjjelen figyeltem a DFB alakulását 150 m-es tengerszintfeletti magasságban, részben Pomázon, részben Gyöngyöstarjában.

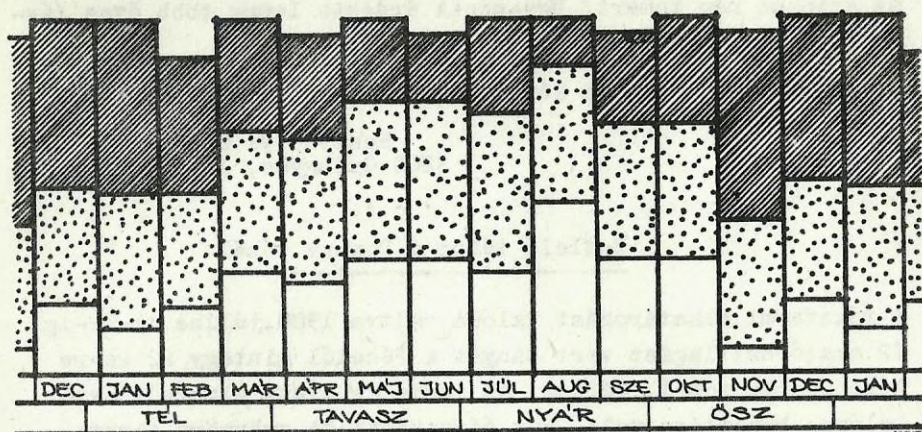
Az 1584 becslésből: D=27%; F=41%; B=32%. A vizsgált, alig több mint négyéves időszak rövid volt az évenkénti változások vizsgálatára. Mindenesetre Közép-Európában egy évben átlagosan 99 teljesen tiszta /d/; 148 részben felhős /F/ ég van, azaz 247 éjjelen át lehet csillagászkozni. Csak 118 éjjelen át borult teljesen az ég /B/. Ezek az értékek nem is nagyon változnak:

D-ég 87 - 104 van egy évben, átlag: 99
F-ég 130 - 174 " " " , " : 148
B-ég 104 - 135 " " " , " : 118

Nézzük a havonkénti átlagok alakulását:

Hónap	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Összesen
D	4	6	9	8	10	10	9	15	10	10	2	6	99
F	12	10	13	13	14	14	14	12	12	12	11	11	148
B	15	12	9	9	7	6	8	4	8	9	17	14	118
Össz.	31	28	31	30	31	30	31	31	30	31	30	31	365

Az adatokat grafikon is ábrázolja, ami a tuloldalalon látható. A legderültebb hónap tehát az augusztus, a legborultabb hónap pedig a november ! A két rekord is ebben a hónapban volt:
- 1978.aug.16-26 között 11 éjjelen át egymás után felhőtlen ég volt /D-rekord/
- 1978.nov.4-16 között 13 éjjelen át teljesen borult ég volt /B-rekord/!



DFB ÁTLAGOS HAVI MENETE 1975-1980

Az ilyen hosszú ideig megmaradó derűtség azonban ritka. a vizsgált időszakban:

134 D éjjelt nem követett további D-ég, és csak
93 esetben volt másnap éjjel is D-állapot.

Táblázatban:

Hány éjjelen volt D?

Esetek száma 134 45 22 9 9 3 1 1 2 -- 1 eset

Csillagászattal tehát főleg a tavasz-nyár időszakában lehet foglalkozni, mintsem ősszel-télen. A két félév közötti asszimmetria nyilvánvaló:

máj.1.-okt.31 közötti DFB = 64 - 78 - 42 ,

nov.1.-ápr.30 " DFB = 35 - 70 - 76.

Nálunk tehát a derült ég szerencsésen együttjár a meleg időkkel. Az USA középső részén például nem ez a helyzet, ott a tavaszi hónapok a legborultabbak és az ősz-tél a legtisztább.

Remélem, izelítől ennyi is elég, sokan kapnak kedvet ilyen adatjegyzéshez. További kutatási programnak célja lenne az ország területének DFB eloszlás szerinti vizsgálata, az értékek és a gráf jellege ugyanis másutt eltérő lehet. Az hogy

milyen mértékben függ a tengerszint feletti magasságtól a DFB, az szintén nem ismert. Ugyancsak érdekes lenne több éves /évtizedes/ DFB alakulást vizsgálni.

A feljegyzett adatokat kérem havonta címemre elküldeni.

Keszthelyi Sándor
3200 Gyöngyös, Jászsági u.10.

. . . .

Észlelő tábor a Dombay tónál

A rókafarmi elhatározást valóra váltva 1980.július 11-18-ig 12 amatőr csillagász vert tanyát a Pécstől mintegy 22 km-re lévő Dombay tónél. Célunk, az időjárás miatt elmaradt észlelések bepótlása volt. Hét éjszakából öt gyönyörű tiszta, egy félig fedett volt, így igazán volt alkalmunk észlelésekkel foglalkozni.

Leginkább meteorrajok megfigyelésével foglalkoztunk, számszerint 10 óra alatt kb. 200 meteort figyeltünk meg, pályájukat térképre rajzolva, adataikat lejegyezve.

Emellett változócsillagokat észleltünk, és égboltot fotóztunk. Ki állókamerás csikhúzó meteorvadászatot csinált, ki pedig a telementorral vezetett kamerás felvételeket készített ismertebb mély-ég objektumokról. Felkerestük az Uránuszt, nappal Napot észleltünk.

Műszereink közé tartozott 7 db binokulár, a Rókafarmon is használt 63/840-es Telementor /párhuzamosan szerelve egy 300-as Tair objektívvel/, és a pécsi Csillagász Szakkör 120/1000-es Newton távcsöve, melyek bőven kielégítették igényeinket.

Uj amatőr csillagászokat is köszönthettünk a táborban. Így pl. a PVH Föld és ég-beli ismertetésére vette fel velünk a kapcsolatot Biró Tibor Jászladányi társunk, akit személyesen is meghívtunk a táborba, ahol ő is bekapcsolódott az aktívabb amatőrtevékenységbe.

A Tábor résztvevői voltak: Ádám László /Kecskemét/, Dobai Ágnes /Mezőfalva/, Horváth István /Debrecen/, Dömény Gábor /Kajdacs/, Biró Tibor /Jászladány/, Kolláth Zoltán /Kenderes/, Gombos Gábor /Pécs/, Máдай Attila /Miskolc/, Szőke Balázs /Pécs/, Tepliczky István /Tata/, Torma Tibor /Bp./, Zenkl Gábor /Gyöngyös/.